

„Zaczarowana dorożka i jej pasażerowie w świecie talentów i uzdolnień”

PROGRAM WSPIERANIA UCZNIÓW UZDOLNIONYCH

w Szkole Podstawowej nr 42 z Oddziałami Integracyjnymi

im. K. I. Gałczyńskiego

w Warszawie

***„Nawet najlepszy sokół nic nie złowi,
jeżeli nie pozwoli mu
wzlecieć” (przysłowie japońskie)***

Spis treści:

- I.** Podstawa prawna programu.
 - Ia.** Analiza dokumentów szkolnych pod kątem wspierania uczniów uzdolnionych.
 - Ib.** Uwzględnianie w ocenianiu wewnątrzszkolnym osiągnięć uczniów wykraczających poza sferę uzdolnień językowych i matematyczno-logicznych.
 - Ic.** Typowanie uczniów do stypendiów innych niż naukowe i informowanie ich o ogólnopolskiej ofercie stypendialnej.
- II.** Nasz uczeń uzdolniony.
 - Charakterystyka ucznia zdolnego.
 - Co to jest zdolność?
- III.** Cele programu wspierania uczniów uzdolnionych.
- IV.** Obowiązki i kompetencje realizatorów programu.
- V.** Narzędzia identyfikacji kompetencji, uzdolnień i formy pracy z uczniem zdolnym.
- VI.** Metody pracy.
- VII.** Działania zmierzające do identyfikacji uzdolnień uczniów, doboru form pracy, ewaluacji.
- VIII.** Przewidywane osiągnięcia.
- IX.** Sposoby ewaluacji programu.
- X.** Instytucje działające na rzecz osób uzdolnionych.
- XI.** Bibliografia.

I. Podstawa prawna programu.

Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty tekst jednolity (Dz. U. z 2018r., poz. 1457)

Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe tekst jednolity (Dz.U. z 2018 r., poz. 996)

„Szkoła winna zapewnić każdemu uczniowi warunki niezbędne do jego rozwoju...”

Art. 1. Ustawy stanowi, że:

„System oświaty zapewnia w szczególności:

- 1) „realizację prawa (...) dzieci i młodzieży do wychowania i opieki, odpowiednich do wieku i osiągniętego rozwoju (...)
- 5) dostosowanie treści, metod i organizacji nauczania do możliwości psychofizycznych uczniów (...)
- 8) opiekę nad uczniami szczególnie uzdolnionymi poprzez umożliwianie realizowania indywidualnych programów nauczania oraz ukończenia szkoły każdego typu w skróconym czasie.”

Zadania wynikające z przyjętej na lata 2013-2020 programu rozwoju edukacji w Warszawie w obszarze działań dotyczących opieki nad uczniami uzdolnionymi oraz podnoszenia efektywności kształcenia w warszawskich szkołach.

Indywidualny program lub tok nauki:

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków i trybu udzielania zezwoleń na indywidualny program lub tok nauki oraz organizacji indywidualnego programu lub toku nauki (Dz.U. z 2017 r., poz. 1569)

Ocenianie, klasyfikowanie i promowanie uczniów:

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (Dz.U. z 2017 r., poz.1651)

Konkursy i olimpiady:

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 sierpnia 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie organizacji oraz sposobu przeprowadzania konkursów, turniejów i olimpiad (Dz.U. z 2017 r., poz. 1534)

Stypendia:

Ustawa z dnia 7 września 1991 o systemie oświaty tekst jednolity (Dz.U. z 2018 r., poz. 1457)

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 czerwca 2005 r. w sprawie stypendiów Prezesa Rady Ministrów, ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania oraz ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (Dz. U. nr 106, poz. 890)

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna:

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz.U. z 2017 r., poz. 1578)

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 sierpnia 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2017 r., poz. 1643)

Dokumenty wewnętrzne placówki:

Statut Szkoły Podstawowej nr 42 z Oddziałami Integracyjnymi; Regulamin Przyznawania Nagrody Patrona; Koncepcja Pracy szkoły; Program Profilaktyczno-Wychowawczy.

I a. Analiza dokumentów szkolnych pod kątem wspierania uczniów uzdolnionych.

Zgodnie z Programem Profilaktyczno-Wychowawczym Szkoła Podstawowa nr 42 z Oddziałami Integracyjnymi im. Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego dąży do „zapewnienia każdemu uczniowi warunków niezbędnych do jego rozwoju w atmosferze życzliwości, przygotowuje go do pełnienia obowiązków rodzinnych i obywatelskich przy współudziale nauczycieli, rodziców i instytucji współpracujących ze szkołą”. Misją szkoły jest „harmonijny rozwój osobowości ucznia”. Zgodnie z powyższymi założeniami szkoła realizuje określone zadania, mające na celu

wspieranie ucznia uzdolnionego. Należą do nich m.in. (Zgodnie z Programem Profilaktyczno-Wychowawczym):

- podejmowanie działań mających na celu zindywidualizowane wspomaganie rozwoju każdego ucznia, stosownie do jego potrzeb i możliwości;
- stwarzanie uczniom warunków do nabywania wiedzy i umiejętności potrzebnych do rozwiązywania problemów z wykorzystaniem metod i technik wywodzących się z informatyki, w tym logicznego i algorytmicznego myślenia, programowania, posługiwania się aplikacjami komputerowymi, wyszukiwania i wykorzystywania informacji z różnych źródeł, posługiwania się komputerem i podstawowymi urządzeniami cyfrowymi oraz stosowania tych umiejętności na zajęciach z różnych przedmiotów;
- przygotowanie uczniów do dokonywania świadomych i odpowiedzialnych wyborów w trakcie korzystania z zasobów dostępnych w Internecie, krytycznej analizy informacji.

Ponadto szkoła swoimi działaniami realizuje następujące cele wychowawcze związane ze wspieraniem ucznia zdolnego:

- wspieranie naturalnego rozwoju ucznia we wszystkich obszarach rozwojowych (intelektualnym, emocjonalnym, fizycznym, społecznym oraz duchowym);
- identyfikacja zasobów uczniów oraz koncentracja na mocnych stronach;
- kształtowanie w uczniach poczucia własnej wartości oraz rozpoznawania słabych i mocnych stron;
- motywowanie do podejmowania różnych form aktywności zaspokajających potrzeby psychiczne, emocjonalne, społeczne i duchowe.

W celach i zadaniach Szkoły zapisanych w Statucie Szkoły czytamy: „Szkoła podejmuje działania zmierzające do tworzenia optymalnych warunków jej funkcjonowania w obszarze dydaktyki, wychowania i opieki, a także innej działalności statutowej oraz zapewnienia każdemu uczniowi warunków do rozwoju”. Zgodnie z powyższym stwierdzeniem kształcenie ogólne w naszej szkole ma na celu:

- rozwijanie kompetencji, takich jak: kreatywność, innowacyjność i przedsiębiorczość;
- rozwijanie umiejętności krytycznego i logicznego myślenia, rozumowania, argumentowania i wnioskowania;
- ukazywanie wartości wiedzy jako podstawy do rozwoju umiejętności;
- rozbudzanie ciekawości poznawczej uczniów oraz motywacji do nauki;

- wyposażenie uczniów w taki zasób wiadomości oraz kształtowanie takich umiejętności, które pozwalają w sposób bardziej dojrzały i uporządkowany zrozumieć świat;
- wspieranie ucznia w rozpoznawaniu własnych predyspozycji i określaniu drogi dalszej edukacji;
- wszechstronny rozwój osobowy ucznia przez pogłębianie wiedzy oraz zaspokajanie i rozbudzanie jego naturalnej ciekawości poznawczej;
- kształtowanie postawy otwartej wobec świata i innych ludzi, aktywności w życiu społecznym oraz odpowiedzialności za zbiorowość;
- zachęcanie do zorganizowanego i świadomego samokształcenia opartego na umiejętności przygotowania własnego warsztatu pracy.

Wszystkie wymienione zadania realizowane są w pracy z uczniem zdolnym w ramach Warszawskiego Programu Wspierania Uzdolnionych Wars i Sawa.

Ponadto Statut Szkoły nakłada na nauczycieli i specjalistów następujące obowiązki związane z pracą z uczniem zdolnym:

- pełną realizację programów nauczania z poszczególnych zajęć edukacyjnych, dostosowując treści, metody i organizację kształcenia do możliwości psychofizycznych uczniów w zakresie obowiązkowych zajęć edukacyjnych;
- organizowanie zajęć pozalekcyjnych, stosownie do potrzeb uczniów;
- udzielanie uczniom pomocy psychologiczno – pedagogicznej;
- kierowanie uczniów wymagających szczególnego wsparcia w rozwoju lub pomocy psychologiczno-pedagogicznej – za zgodą rodziców – na badania specjalistyczne;
- umożliwienie rozwijania indywidualnego programu lub toku nauki uczniom o szczególnych uzdolnieniach;
- umożliwienie rozwijania zainteresowań i uzdolnień uczniów poprzez organizację zajęć pozalekcyjnych, konkursów, zawodów sportowych, wycieczek i innych szkolnych imprez;
- pobudzanie i inspirowanie ucznia do samodzielnej pracy;
- stosowanie aktywizujących metod nauczania;
- promocję czytelnictwa i włączenie biblioteki szkolnej do procesu edukacyjnego;
- zachęcanie uczniów do udziału w olimpiadach i konkursach;
- przestrzeganie zasady indywidualizacji nauczania w procesie lekcyjnym;

- pracę z uczniem szczególnie uzdolnionym przez motywowanie go do samodzielnych poszukiwań twórczych, pomoc ze strony nauczyciela, promowanie talentów w szkole i środowisku.

I b. Uwzględnianie w ocenianiu wewnątrzszkolnym osiągnięć uczniów wykraczających poza sferę uzdolnień językowych i matematyczno-logicznych.

Na stronie internetowej szkoły, w zakładce wymagania, znajdują się szczegółowe informacje dotyczące osiągnięć wykraczających poza zakres wymagań programowych (ocena celująca). Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który posiada wiedzę i umiejętności znacznie wykraczające poza program nauczania przedmiotu w danej klasie, który samodzielnie i twórczo rozwija swoje uzdolnienia. Dodatkowo biegle posługuje się zdobytymi wiadomościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych i praktycznych programu nauczania danej klasy, proponując nietypowe rozwiązania. Uczeń taki osiąga sukcesy w konkursach i olimpiadach przedmiotowych, zawodach sportowych i innych, kwalifikując się do finałów na szczeblu wojewódzkim (regionalnym) albo krajowym lub posiada inne porównywane osiągnięcia.

I c. Typowanie uczniów do stypendiów innych niż naukowe i informowanie ich o ogólnopolskiej ofercie stypendialnej.

Na pierwszej radzie pedagogicznej w danym roku szkolnym pedagog przypomina procedury przyznawania stypendium motywacyjnego i szkolnego oraz informuje o możliwości ubiegania się o stypendium Prezydenta Miasta Warszawy. Osobą odpowiedzialną za złożenie wniosku o stypendium motywacyjne i szkolne jest rodzic/opiekun prawny ucznia uzdolnionego. Na zebraniu z rodzicami we wrześniu rodzice zostaną poinformowani o zasadach przyznawania stypendiów szkolnych i możliwościach ubiegania się o stypendium Prezydenta. Dodatkowo na stronie internetowej szkoły zostaną umieszczane informacje dotyczące realizowanego programu.

II. Nasz uczeń uzdolniony. Charakterystyka ucznia zdolnego. Co to jest zdolność?

Zdolności możemy rozpatrywać w aspektach:

- poziomu sprawności funkcjonowania jednostek w porównywalnych sytuacjach, bez poszukiwania przyczyny tych różnic,
- możliwości wykonania czegoś przez jednostkę – potencjał,
- instrumentalnych, w którym zdolności sprowadza się do względnie trwałych właściwości procesów poznawczych,
- właściwości złożonej i wielostronnie uwarunkowanej (w tym ujęciu zdolności są to indywidualne właściwości osobowości człowieka, które zapewniają osiągnięcia w jakiejś dziedzinie).

Uczniowie uzdolnieni przejawiają, wysokie zdolności do określonej działalności, tzn. szybkiego uczenia się pod kierunkiem nauczyciela, skutecznego uczenia się samodzielnego, rozległego i swobodnego przenoszenia wyników nauki na dziedziny i sytuacje pokrewne, osiągania w wyniku nauki więcej niż przeciętnej sprawności działania.

Spółecznie termin ucznia zdolnego, czy też uzdolnionego kojarzy się z osobą o wzorowym zachowaniu i najwyższych ocenach z poszczególnych przedmiotów. Natomiast w rozumieniu psychologicznym uczeń zdolny to taki, który ma wysoki iloraz inteligencji, duże osiągnięcia oraz wysokie zdolności twórcze na różnych płaszczyznach życia.

Definicja zaproponowana przez Sidneya Marlanda określa osoby zdolne, jako przejawiające możliwość zaawansowanych dokonań w dziedzinie umysłowej, twórczej, artystycznej, w zakresie zdolności przywódczych czy w poszczególnych przedmiotach nauczania. W celu pełnego rozwinięcia tych możliwości wymagają usług lub zajęć niedostarczanych przez standardową szkołę. Idąc za wnioskami Marlanda podejmujemy działania zmierzające do dostosowania usług, form pracy edukacyjnej do potencjału uczniów. Przyglądając się, jak przebiega rozwój dziecka można dość wcześnie zaobserwować, że różni się ono od swoich rówieśników. Już w dzieciństwie wyprzedza ich pod względem rozwoju psychomotorycznego. Występują u niego wzmożone potrzeby poznawcze, interesuje się otoczeniem, poznaje nowe zjawiska i sytuacje, sam wynajduje sobie zadania. Typowa jest dla niego postawa dociekliwości i intelektualnej ciekawości. Zadaje trudne pytania dorosłym. Ma silną wolę

i przeciwstawia się poleceniom. Wykazuje bogate zainteresowania. Dziecko zdolne wyróżnia się aktywnością intelektualną, zdolnością do konceptualizacji, abstrakcyjnego i syntetycznego myślenia, łatwością rozumienia złożonych i skomplikowanych treści.

Dziecko w wieku szkolnym/ucznia uzdolnionego charakteryzuje:

- wysoki iloraz inteligencji;
- długotrwała pamięć;
- kreatywność, postawa twórcza, innowacyjna;
- płynność, giętkość, oryginalność myślenia;
- otwartość na wieloznaczność;
- podejmowanie ryzyka;
- szybkie tempo pracy;
- wrażliwość i bogata emocjonalność;
- łatwość osiągania sukcesów i umiejętności;
- skuteczność rozwiązywania problemów;
- zdolność analizy i syntezy;
- posiadanie pasji; ukierunkowane zainteresowania;
- silna determinacja, ambicja i upór w dążeniu do osiągnięcia postawionego celu;
- umiejętne przetwarzanie informacji;
- trafność formułowanych sugestii, ocen i sądów;
- duży zakres uwagi, wnikliwość i obserwacji;
- zdolność do logicznego i abstrakcyjnego myślenia;
- dociekliwość, ciekawość świata;
- umiejętność dostrzegania zależności przyczynowo – skutkowych;
- indywidualizm;
- bogate słownictwo, łatwość wyśławiania się;
- nietolerancyjność w stosunku do błędów innych; trudności interpersonalne;
- podzielność i koncentracja uwagi;
- nonkonformizm;
- bogata wyobraźnia;
- rezygnacja z przyjemnych propozycji na rzecz obowiązku;
- poczucie obowiązku i pracowitość;
- silna motywacja i zapał do nauki;
- wewnętrzne zdyscyplinowanie;
- wytrwałość intelektualna;

- zgoda na wykonywanie zadań, które nie przynoszą od razu oczekiwanych wyników;
- skłonność do przeceniania własnej wiedzy;
- duża wrażliwość emocjonalna;
- twórcza postawa w kierowaniu własnym rozwojem poznawczym i moralnym.

W dorobku pedagogicznym odnaleźć można jeszcze inny sposób patrzenia na zdolności uczniów. Został on wzbogacony o nasze przemyślenia i doświadczenia z pracy edukacyjno-wychowawczej.

Podział z uwagi na dominujące kompetencje:

zdolni do uczenia się przedmiotów – są to uczniowie umiejący odtwarzać zdobytą wiedzę, pracowici, systematyczni, ambitni, nauczeni przez rodziców, jak się uczyć oraz dopilnowani w klasach młodszych. Mają wyrobiony nawyk odrabiania zadań. Nie mają szczególnych zainteresowań, gdyż są dobrzy we wszystkich przedmiotach. Ich celem w szkole jest osiągnięcie bardzo dobrych wyników i każde niepowodzenie wywołuje stres i niezadowolenie. Uczniowie z tej grupy mogą przejawiać zaburzenia emocjonalne i trudności w funkcjonowaniu społecznym, gdyż ich „bycie” jest nastawione na doskonałość. Często jest to wynikiem postawy rodziców – „moje dziecko musi być najlepsze”.

zdolni twórczo – wykazują dużą płynność myślenia, bardzo wiele pytają, wysuwają mnóstwo pomysłów, które są oryginalne i użyteczne. Na ogół nie są akceptowani przez nauczycieli, gdyż stwarzają wiele problemów swoją aktywnością na zajęciach. Z tej grupy zdolnych najczęściej wywodzą się myśliciele i wynalazcy. Ale ich zdolności bywają doceniane dopiero w starszych klasach szkół średnich lub na uczeniach – jeśli wcześniej nie zaprzestaną /ganieni w młodszych klasach/ swojej twórczej aktywności.

zdolni społecznie – to grupa uczniów nie podlegająca kryterium zdolności intelektualnych. Uczniowie tej grupy wykazują, tzw. inteligencję społeczną czyli zdolność do wyrobienia sobie miejsca w grupie czy w społeczeństwie. Należą oni do osób szczęśliwych, gdyż znajdują dla siebie pole do działania i czerpią z tego zadowolenie, mając dużo przyjaciół. Sprawy nauki mniej ich interesują, choć i w tej grupie są twórczy i pracowici.

zdolni do praktycznego działania – to grupa uczniów, którzy nie mieszczą się w kryteriach dziecka zdolnego, ale wykazują ogromne zdolności praktycznego działania. Doskonale radzą sobie z problemami życiowymi choć nie realizują właściwie

programu nauczania i mają wiele ocen niedostatecznych. W tej grupie mieszczą się min. dzieci, które nie przyswoiły sobie podstawowych wiadomości z fizyki, a potrafią naprawić sprzęt elektroniczny, tzw. „złota rączka”.

zdolni artystycznie – uczniowie o predyspozycjach plastycznych, teatralnych, muzycznych, oratorskich, pisarskich etc. często wyobcowani, skoncentrowani na świecie przeżyć estetycznych.

zdolni kinestetycznie – uczniowie, którzy w wysokim stopniu zdobyli kontrolę nad swoim ciałem, bardzo sprawni, z dobrym zmysłem równowagi. Nie zawsze sprawdzają się w warunkach typowej edukacji. Mogą dostarczać nauczycielom wielu trudności, bo ich aktywnością dominującą jest ruch.

III. Cele programu wspierania uczniów uzdolnionych.

Cele programu wynikają z:

Misji szkoły: „Szkoła przyjazna Uczniom i Rodzicom”

oraz Wizji „Harmonijny rozwój osobowości Ucznia”.

Cel główny:

Celem przewodnim programu jest wczesne rozpoznanie, rozbudzanie zainteresowań, uzdolnień i umiejętności uczniów w Szkole Podstawowej nr 42 z Oddziałami Integracyjnymi im. Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego w Warszawie. Tworzenie warunków do osiągnięcia sukcesów na miarę ich możliwości oraz promocja uczniów na terenie szkoły, w środowisku lokalnym, jak i poza nim.

Każdy uczeń jest potencjalnie uzdolniony i naszym zadaniem jest identyfikacja jego profilu uzdolnień oraz projektowanie przez nauczycieli działań sprzyjających rozwojowi indywidualnemu w porozumieniu z rodzicami/prawnymi opiekunami oraz przy wsparciu instytucji do tego celu powołanych.

IV. Obowiązki i kompetencje realizatorów programu

Zadania dyrekcji szkoły:

- współpraca z organem prowadzącym i nadzorującym szkołę w zakresie planowania działań rozwijających zdolności i talenty uczniów;
- opracowanie arkusza organizacji pracy szkoły z uwzględnieniem zajęć pozalekcyjnych, kół zainteresowań, opieki nad uzdolnionymi uczniami, inicjowanie działań zmierzających do modyfikacji podstawowych dokumentów pracy szkoły pod kątem wspierania ucznia uzdolnionego i motywowania go do rozwoju (np. kryteria ocen, stypendia, nagrody);
- współpraca z organizacjami, rodzicami, władzami lokalnymi wspomagającymi szkołę w działaniach skierowanych na wspieranie uzdolnień i zainteresowań uczniów;
- organizowanie warunków do udziału w konkursach i koordynowanie pracy z uczniem;
- wzbogacanie oferty zajęć pozalekcyjnych – tworzenie kół zainteresowań rozwijających poszczególne uzdolnienia, zgodnych z zapotrzebowaniem uczniów i rodziców;
- przyznawanie i organizowanie indywidualnego toku lub programu nauczania zgodnie z zapisami rozporządzenia MEN oraz typowania do stypendiów i nagród;
- promowanie nauczycieli podejmujących pracę z uczniami uzdolnionymi osiągającymi wyróżniające efekty swojego działania (np. przez zwiększanie dodatku motywacyjnego, przyznanie nagrody, listu gratulacyjnego).

Zadania lidera Szkolnego Zespołu Wspierania Uzdolnionych:

- koordynowanie działań Szkolnego Zespołu Wspierania Uzdolnionych;
- wybór zastępcy lidera spośród nauczycieli innego etapu edukacji niż lider;
- opracowanie projektu Szkolnego Programu Wspierania Uzdolnionych i doprowadzenie do przyjęcia go do realizacji przez Radę Pedagogiczną.
- nawiązywanie szeroko pojętej współpracy z placówkami oświatowymi i innymi wspierającymi rozwój uzdolnień ucznia;
- wspomaganie pracy nauczycieli przedmiotowych z uczniami objętymi Szkolnym Programem Wspierania Uzdolnionych;

- prowadzenie Szkolnego Rejestru Uczniów Uzdolnionych;
- bieżące informowanie nauczycieli i uczniów o aktualnych działaniach szkoły i środowiska w zakresie rozwijania uzdolnień;
- aktywne uczestnictwo w cyklu szkoleń dotyczących wspierania uzdolnionych organizowanych przez Biuro Edukacji, WCIES i dzielenie się zdobytą wiedzą;
- propagowanie wśród grona pedagogicznego idei wspierania uzdolnień uczniów;
- wprowadzanie nowych nauczycieli w program Warsa i Sawy;
- wymiana doświadczeń z liderami i członkami zespołów wspierających uzdolnionych szkół uczestniczących w projekcie WARS i SAWA;
- prowadzenie i zlecenie zajęć mających na celu wyposażenie uczniów uzdolnionych w narzędzia niezbędne do zdobywania wiedzy.

Zadania Szkolnego Zespołu Wspierania Uzdolnień:

- opracowanie i modyfikacja Szkolnego Programu Wspierania Uzdolnionych;
- aktywny udział w pacach zespołu;
- opracowanie narzędzi do rozpoznawania zdolności i zainteresowań;
- realizacja na zajęciach szkolnych form pracy ujętych w programie;
- rejestrowanie postępów osiągnięć szkolnych i pozaszkolnych uczniów uzdolnionych;
- promowanie uczniów zdolnych w szkole i poza nią;
- nawiązanie współpracy ze szkołami podstawowymi i innymi placówkami wspierającymi rozwój uzdolnień uczniów;
- monitorowanie przebiegu programu;
- przeprowadzenie ewaluacji programu;
- włączanie do współpracy wychowawców, pedagogów, bibliotekarza i innych nauczycieli;
- włączenie Samorządu Uczniowskiego do współpracy i promocji uczniów zdolnych;
- zbieranie dokumentacji dotyczącej zainteresowań i osiągnięć wychowanków.

Zadania tutora – opiekuna ucznia uzdolnionego:

- opracowanie indywidualnego programu rozwoju ucznia zdolnego (indywidualnego programu nauczania, indywidualnego toku nauki);

- ustalenie metod, form i terminów realizacji programu rozwoju ucznia zdolnego;
- realizacja programu;
- współpraca ze wszystkimi członkami Zespołu Wspierania Uzdolnień (wychowawcą ucznia, pedagogiem, psychologiem, innymi nauczycielami oraz rodzicami ucznia) w celu harmonijnego rozwoju wychowanków;
- przekazywanie informacji o podjętych i zrealizowanych zadaniach wychowawcy, dyrekcji szkoły i rodzicom;
- promocja osiągnięć ucznia w szkole i poza nią;
- wspieranie ucznia przy realizacji programu poprzez przygotowanie uczniów do udziału w konkursach, projektach;
- wskazywanie innych możliwości pogłębiania wiedzy zgodnych z zainteresowaniami ucznia;
- przeprowadzenie własnej ewaluacji wykonania programu i osiągnięć ucznia;
- uwzględnianie w ocenianiu wewnątrzszkolnym osiągnięć uczniów wykraczających poza sferę uzdolnień poznawczych;
- współpraca z doradcą metodycznym.

Zadania wychowawcy:

- zebranie informacji na temat zainteresowań i osiągnięć uczniów w szkole i poza nią;
- gromadzenie dokumentacji o sukcesach szkolnych i pozaszkolnych ucznia;
- stały kontakt z pedagogiem, psychologiem, rodzicem;
- przekazywanie zespołowi SPUW zgromadzonych i przeanalizowanych danych dotyczących zainteresowań i osiągnięć;
- uwzględnianie w ocenianiu ucznia osiągnięć i sukcesów indywidualnych;
- wspieranie ucznia w działaniach zmierzających do samokształcenia;
- zachęcanie do udziału w konkursach, zawodach, turniejach.

Rola rodziców:

- poszerzanie własnej wiedzy na temat wspierania dziecka uzdolnionego, rozwijania jego zainteresowań i talentów;
- gromadzenie dokumentów o sukcesach szkolnych i pozaszkolnych dziecka, uzupełnianie portofolio;

- współpraca z wychowawcą i nauczycielem opiekunem – wspieranie dziecka w rozwijaniu uzdolnień;
- pomoc rodziców w zakresie pozyskiwania funduszy na nagrody i promowanie osiągnięć uczniów;
- opieka rodziców i współpraca logistyczno-finansowa ze szkołą w przygotowaniu zajęć dodatkowych z uczniem – wyjazdy na konkursy, zawody, wystawy, spektakle teatralne.

Zadania psychologa:

- udział w diagnozowaniu ucznia uzdolnionego;
- objęcie opieką psychologiczno-pedagogiczną ucznia uzdolnionego;
- udzielanie pomocy uczniom w sytuacji porażki, niespełnienia oczekiwań;
- organizacja doradztwa i szkolenia dla rodziców w zakresie pracy ze zdolnym dzieckiem, zachęcanie rodziców do wspólnego analizowania osiągnięć uczniów i planowania ich dalszego rozwoju;
- doskonalenie umiejętności wychowawczych rodziny – spotkania indywidualne, pogadanki, prelekcje;
- współpraca z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną i opracowanie w ramach współpracy szkoleń tematycznych dla Rady Pedagogicznej;
- udział w różnych formach szkoleniowych, poświęconych pracy z uczniem zdolnym.

Zadania pedagoga:

- informowanie uczniów i rodziców o ogólnopolskiej ofercie stypendialnej;
- pomoc w pozyskiwaniu funduszy na rzecz ucznia uzdolnionego będącego w trudnej sytuacji materialnej;
- prowadzenie rejestru stypendiów;
- udział w różnych formach szkoleniowych, poświęconych pracy z uczniem zdolnym;
- współpraca z rodzicami, władzami lokalnymi i organizacjami wspomagającymi szkołę w działaniach skierowanych na wspieranie uzdolnień i zainteresowań.

Zadania Opiekunów Samorządu Uczniowskiego:

- zachęcanie uczniów do pełnienia funkcji społecznych (akcje charytatywne) na terenie szkoły i poza nią;
- opieka nad uczniami uzdolnionymi społecznie;
- włączanie Samorządu Uczniowskiego do współpracy i promocji uczniów uzdolnionych.

V. Narzędzia identyfikacji kompetencji, uzdolnień i formy, metody pracy z uczniem uzdolnionym.

Każdy człowiek ma różne preferencje sensoryczne. Pracując z dziećmi, jesteśmy zobowiązani do pomocy im w określeniu indywidualnego profilu edukacyjnego. Ma to ogromne znaczenie dla podniesienia skuteczności naszej pracy, ale przede wszystkim stanowi podstawę do poszerzania kompetencji – wiedzy i umiejętności uczniów. Obniża poziom frustracji, jeśli dotąd nauka była mało skuteczna. Powoduje większe zaangażowanie, kiedy pojawiają się sukcesy.

Poniżej w tabeli zebrane są cechy sensorycznych typów ludzkich:

WZROKOWIEC	SŁUCHOWIEC	CZUCIOWIEC (KINESTETYK)
zorganizowany, schludny, tworzy uporządkowane środowisko pracy	mówi do siebie, łatwo rozprasza go hałas	dotyka i staje blisko innych ludzi
uważny, dostrzega detale otoczenia (nie powinien siedzieć przy oknie)	stałe rozmawia i szeptem	dużo się rusza i nie jest w stanie wysiedzieć spokojnie przez określony czas
intensywnie obserwuje twarz nauczyciela	zazwyczaj przejmuje rolę klasowego kłowna, który opowiada dowcipy i historyjki	dużo gestykuje, dotyka, wierci się i kręci
lubi puzzle, gry planszowe, seriale, filmy	ma wiele twórczych wymówek	bawi się papierami zapisuje różne niepowiązane ze sobą słowa
spokojniejszy niż inni uczniowie, mniej rozprasza go hałas	lubi rozmawiać	uczy się wykonując, zapamiętuje chodząc, oglądając
lepiej rozumie wskazówki pokazane niż tłumaczone	dobry kandydat na lidera w grupie	dobry w sporcie i w zadaniach fizycznych
używa koloru, kształtu jako środków ułatwiających zapamiętanie	używa rytmów i dźwięków jako środka ułatwiającego zapamiętywanie	używa ruchu i ustalonych form rytmicznych ułatwiających uczenie się i zapamiętanie

WZROKOWIEC	SŁUCHOWIEC	CZUCIOWIEC (KINESTETYK)
dobry ortograf, w klasie pracuje szybko i kończy wcześniej niż pozostali uczniowie	nie radzi sobie z pracami pisemnymi, wydaje się bardziej błyskotliwy niż wskazują na to wyniki testów pisemnych	potrzebuje zadań manipulacyjnych do zrozumienia pojęć abstrakcyjnych
lubi demonstracje i pokazy	lubi dialogi i rozmowy	lubi emocje i ruch
zapamiętuje wykresy, tabele, opisy	powtarza głośno to co napisał	nie lubi czytać
pamięta twarze i imiona	lubi muzykę	pamięta to co sam wykonał
lubi notatki	lubi czytać głośno lub półgłosem	tupie, gestykuluje, nie lubi słuchać
lubi patrzeć, rysować	lubi słuchać	uczy się przez wykonywanie czynności i bezpośrednie zaangażowanie
preferuje sztuki wizualne	jego wypowiedzi są długie	

Kolejnym ważnym aspektem pracy z uczniem uzdolnionym jest dostarczenie mu narzędzi i pomoc w określeniu dominacji półkulowej w zakresie: oko, ucho, ręka, noga. Narzędzia, które będziemy wykorzystywać, to między innymi:

- 1) Test Kate – Frank
- 2) Test nietypowych zastosowań
- 3) Test inteligencji wielorakich Gardnera
- 4) Ankieta dotycząca preferowanych stylów uczenia się
- 5) Ankieta dotycząca uzdolnień
- 6) Inne narzędzia wykorzystywane w pracy diagnostycznej przez Poradnie Psychologiczno - Pedagogiczne

Ciekawym pomysłem do zastosowania jest tworzenie indywidualnego „**portfolio ucznia uzdolnionego**”. Może być ono tworzone samodzielnie przez ucznia, pod kierunkiem nauczyciela lub przez samego nauczyciela, bądź z pomocą rodziców/ prawnych opiekunów (możliwe też jest zaangażowanie innych osób znających dziecko - rodzina, trenerzy, instruktorzy... etc.). Bardziej wartościowe wydaje się, aby uczeń samodzielnie dokonywał wyboru i określał swoje talenty. Jest to oczywiście wariant przeznaczony dla ucznia, który ma wiedzę na swój temat i potrafi nazwać swoje kompetencje i zasoby. Dzieci w młodszym wieku szkolnym będą potrzebowały większej aktywności ze strony innych osób.

Formy pracy z uczniem uzdolnionym:

1. Praca indywidualna.
2. Praca w grupach.
3. Praca w parach.
4. Przydzielanie uczniom zdolnym trudniejszych zadań podczas pracy grupowej lub indywidualnej.
5. Stwarzanie uczniom zdolnym sytuacji wyboru zadań, ćwiczeń o większej skali trudności lub prac dodatkowych.
6. Różnicowanie stopnia trudności prac domowych i prac klasowych.
7. Stopniowe zwiększanie wymagań (budowanie odporności psychicznej i wzmacnianie osobowości – podnoszenie samooceny).
8. Przydzielanie uczniom zdolnym specjalnych ról: asystenta, lidera itp.
9. Praca pozalekcyjna.
10. Organizacja konkursów i olimpiad (w tym przekazywanie informacji o konkursach, olimpiadach organizowanych przez inne instytucje, organizacje).
11. Kierowanie na zajęcia organizowane przez inne instytucje.
12. Pomoc przy znalezieniu mistrza z konkretnej dziedziny, wybranej przez ucznia (w sytuacji, kiedy na terenie szkoły z różnych względów nie jest możliwa odpowiednia opieka).

VI. Metody pracy

Metody pracy z uczniem uzdolnionym, to przede wszystkim szeroko rozumiane metody problemowe i aktywizujące.

1. Metody samodzielnego dochodzenia do wiedzy.
2. Metody stosowania zdobytej wiedzy w praktyce.

3. Metody rozwijania zainteresowań.
4. Metody asymilacji wiedzy.
5. Metody prezentowania własnych poglądów.
6. Metody kształcące umiejętność argumentacji.
7. Metody kształcące prawidłowe stosunki interpersonalne.
8. Metody pozwalające uczniowi ocenić stan swojej wiedzy.

VII. Działania zmierzające do identyfikacji uzdolnień uczniów, doboru form pracy, ewaluacji.

L.p.	Zadanie	Forma realizacji	Osoby odpowiedzialne	Termin realizacji
1.	Budowanie kompetencji kadry pedagogicznej w zakresie identyfikowania uzdolnień uczniów.	<p>Szkolenia:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) „Praca z uczniem zdolnym”. 2) „Narzędzia diagnozowania, wybrane metody i techniki diagnozowania zdolności uczniów”. <p>Tworzenie indywidualnych programów na podstawie dokumentacji z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej z odwołaniem do programów nauczania, dokumentów funkcjonujących w szkole (Program Profilaktyczno-Wychowawczy).</p> <p>Rodzice zapoznają się z programem i zobowiązują się do współpracy.</p> <p>Program zawiera informacje o zasobach ucznia (mocnych stronach i obszarach deficytowych, jeśli takie istnieją).</p> <p>Program jest ewaluowany przez wychowawców.</p>	<p>WDN, zaproszeni specjaliści</p> <p>wychowawcy nauczyciele</p>	<p>VIII/ IX</p> <p>sukcesywnie, po uzyskaniu diagnozy z PPP</p>

2.	Poszerzenie samoświadomości uczniów- identyfikacja indywidualnego profilu nauki.	Warsztaty dla uczniów „Sposoby efektywnej nauki w oparciu o cechy indywidualne”.	wychowawcy specjaliści z zewnątrz	IX
3.	Poszerzenie samoświadomości rodziców.	Warsztaty dla rodziców „Sposoby efektywnej nauki w oparciu o cechy indywidualne”. Stała współpraca z rodzicami/ opiekunami dziecka uzdolnionego	zaproszeni specjaliści wychowawcy klasy opiekunowie kół zainteresowań	IX/X wg potrzeb
4.	Indywidualizacja nauczania wspomagająca szybszy rozwój ucznia.	Przeprowadzanie testów diagnozujących uzdolnienia.	psycholog	wg potrzeb
		Przygotowanie przez nauczycieli dodatkowych zadań na lekcjach i sprawdzianach.	nauczyciele poszczególnych przedmiotów	cały rok szkolny
		Dostosowanie sposobu pracy na lekcji do indywidualnych potrzeb uczniów.	nauczyciele poszczególnych przedmiotów	cały rok szkolny
		Stwarzanie uczniom zdolnym możliwości wyboru rozszerzonych partii materiału.	nauczyciele poszczególnych przedmiotów	cały rok szkolny
		Indywidualny tok nauczania. Indywidualny program nauki. Konsultacje przedmiotowe.	nauczyciele realizujący program nauczyciele poszczególnych przedmiotów	cały rok szkolny według harmonogramu ustalonego na początku roku (w zależności od potrzeb)
5.	Umożliwienie uczniom zdolnym uzyskania większej wiedzy o wyższym stopniu trudności.	Organizowanie zajęć pozalekcyjnych zgodnie z zapotrzebowaniem uczniów (analiza potrzeb w oparciu o potencjał uczniów).	dyrekcja szkoły nauczyciele prowadzący zajęcia	cały rok szkolny

5.	Umożliwienie uczniom zdolnym uzyskania większej wiedzy o wyższym stopniu trudności.	Przygotowanie uczniów do olimpiad i konkursów.	nauczyciele przygotowujący	według potrzeb
		Umożliwienie uczniom opracowywania materiału spoza podręcznika szkolnego i referowania go na wybranych zajęciach.	nauczyciele poszczególnych przedmiotów	według potrzeb
		Rozwijanie umiejętności korzystania z dodatkowych źródeł wiedzy jak: literatura, słowniki oraz programy multimedialne i Internet.	nauczyciele poszczególnych przedmiotów i nauczyciele pracownicy biblioteki	cały rok szkolny
6.	Kształtowanie u uczniów zdolnych myślenia twórczego i rozwijanie oryginalności.	Praca metodą projektów.	nauczyciele stosujący metodę, wszyscy nauczyciele edukacji wczesnoszkolnej	według potrzeb
		Twórcze prace domowe. Udział w zajęciach twórczego myślenia.	nauczyciele poszczególnych przedmiotów	cały rok szkolny
7.	Rozwijanie zainteresowań i motywacji do pracy.	Współpraca z innymi szkołami i uczelniami. Wspólne projekty.	nauczyciele współpracujący	według potrzeb
		Informowanie uczniów o możliwościach uzyskiwania stypendiów za szczególne osiągnięcia.	dyrekcja nauczyciele poszczególnych przedmiotów wychowawcy klas komisja stypendialna i pedagodzy szkolni	według potrzeb
8.	Kształtowanie osobowości.	Współpraca ze specjalistami i rodzicami.	wychowawcy specjaliści zatrudnieni w szkole oraz w placówkach wspomagających rozwój dziecka zdolnego	według potrzeb

9.	Poszukiwanie zdolności, potencjału u uczniów z niepełnosprawnością intelektualną, uczniów o zaburzonym rozwoju, deficytami poznawczymi o różnej etiologii.	Współpraca ze specjalistami i rodzicami. Realizacja projektów interdyscyplinarnych - przedstawienia profilaktyczne, akcje charytatywne, imprezy okolicznościowe.	wychowawcy specjaliści zatrudnieni w szkole oraz w placówkach wspomagających rozwój dziecka	według potrzeb
10.	Prezentacja uzdolnień uczniów na „Szkolnym dniu talentów”- świętujemy i chwalimy się naszymi uzdolnieniami.	Współpraca społeczności szkolnej i organizacji pozaszkolnych w realizacji projektu, który daje szansę na zaistnienie uczniom o bardzo różnych zainteresowaniach, uzdolnieniach i pasjach.	pracownicy szkoły partnerzy z innych instytucji i organizacji	V/VI

Program przewiduje analizę skuteczności przewidzianych działań po każdym roku jego działania. Z uwagi na specyfikę szkoły (placówka integracyjna, położona w trudnym społeczno-ekonomicznie obszarze dużego miasta) należy wziąć pod uwagę możliwość wystąpienia sytuacji, które spowodują konieczność wprowadzania zmian i działań wcześniej nieprzewidzianych.

VII. Przewidywane osiągnięcia.

Uczeń:

- uzyskał adekwatny do możliwości poziom osiągnięć;
- jest świadomy swojej wiedzy i swoich umiejętności;
- ma właściwą samoocenę;
- ma szkolne i pozaszkolne osiągnięcia;
- w pełni wykorzystuje swoje intelektualne lub artystyczne możliwości;
- samorealizuje się;
- nieustannie rozwija się, pogłębia wiedzę;
- odczuwa ciekawość świata, niedosyt wiedzy;
- ma właściwą hierarchię wartości;
- jest przygotowany do szybkiego podjęcia zróżnicowanych zadań i ról społecznych;
- prezentuje właściwą postawę wobec współpracy z innymi (przy zachowaniu własnej tożsamości).

IX. Sposoby ewaluacji programu.

1. Wyniki konkursów i olimpiad.
2. Wyniki sprawdzianu po klasie ósmej.
3. Adnotacje w indywidualnym portfolio ucznia (należy określić, kto zapisuje ucznia – czy jest rodzic, nauczyciel, wychowawca, opiekun).
4. Analiza zachowania i postawy ucznia (wychowawca).

X. Instytucje działające na rzecz osób uzdolnionych.

Centrum Informacyjno-Konsultacyjne ds. Dzieci Zdolnych

02-026 Warszawa, ul. Raszyńska 8/10

Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej MEN

Warszawa ul. Polna 46A

Krajowy Fundusz na Rzecz Dzieci

00-791 Warszawa, ul. Chocimska 14

Stowarzyszenie Szkół Twórczych

01-922 Warszawa, ul. Conrada 21/78

Stowarzyszenia Szkół Aktywnych

03-948 Warszawa, ul. Saska 59

Ośrodek Promocji Talentów

01-737 Warszawa, ul. Elbląska 51

Fundacja Ewy Czeszejko-Sochackiej. Promocja Talentu

01-803 Warszawa, ul. Ceglowska 28

„Primus Inter Pares” Fundacja na rzecz młodzieży wybitnie zdolnej i jej nauczycieli

00-950 Warszawa, ul. Tamka 45/9

Fundacja im. Stefana Batorego

00-586 Warszawa, ul. Flory 9

Centrum Edukacji Artystycznej

00-071 Warszawa, ul. Krakowskie Przedmieście 21/23

Sekcja Twórczości i Zdolności Polskiego Towarzystwa Psychologicznego

00-183 Warszawa, ul. Stawki 5/7

Biuro: Tel/fax 022 831 13 68

e-mail: ptp@psych.uw.edu.pl

**Fundacja Pomocy Młodym Talentom Jolanty i Aleksandra Kwaśniewskich
Fundacja „ Porozumienie bez barier”**

00-565 Warszawa, ul. Al. Przyjaciół 8 lok.1A
Z dopiskiem „Fundusz Pomocy Młodym Talentom”

Uniwersytet Dzieci – Warszawa:

02-517 Warszawa, ul. Rakowiecka 1/3 m.3,
Tel. 22 666-852-797 (wt:11.30-15.00 ; śr- pt:10.00- 14.00)
e-mail: warszawa@ud.edu.pl

XI. Bibliografia

- „Jak kształcić uzdolnienia dzieci i młodzieży” J. W. Eby, J. F. Smutny, 1998
- „Praca z uczniem zdolnym. Poradnik dla nauczycieli i dyrektorów” Z. Kołacz-Kordzińska, 2013
- „Uczeń zdolny – analiza dostępnych narzędzi diagnostycznych” N. Cybis, E. Drop, T. Rowiński, J. Ciecuch, 2013
- „Zdolne dziecko. Pierwsza pomoc” M. Braun, M. Mach, 2012
- „Wybrane zagadnienia edukacji uczniów zdolnych. Zdolności i stymulowanie ich rozwoju” red. nauk. W. Limont, J. Cieślikowska, 2005
- „Wybrane zagadnienia edukacji uczniów zdolnych. Uczeń – Nauczyciel – Edukacja” red. nauk. W. Limont, J. Cieślikowska, 2005

Opracowanie programu:

mgr Bogumiła Olszewska
mgr Aleksandra Wilczyńska
mgr Magdalena Lip-Bułka
mgr Agnieszka Frej
mgr Sylwia Bartosiewicz
mgr Justyna Wróblewska
mgr Aneta Dobkowska
mgr Robert Gierajko